

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.10.1996, sp. zn. 2 Tzn 163/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.163.1996.1

Číslo: 14/1997

Právní věta: K postupu orgánů České republiky v trestním řízení po převzetí trestního stíhání z ciziny rozhodnutím Nejvyššího státního zastupitelství podle § 383a tr.ř.: V trestní věci, ve které došlo k převzetí trestního stíhání cizího státu na základě mezinárodní smlouvy, již je Česká republika vázána, nebo i bez smluvního základu jen na základě reciprocity Nejvyšším státním zastupitelstvím způsobem předpokládaným právním řádem České republiky (§ 383a tr.ř.), je možno v řízení před soudem použít i důkazy, které byly v procesní formě provedeny a zajištěny v rámci trestního stíhání orgány cizího státu. Po převzetí trestního stíhání je nutno provést nové trestní řízení v tom směru, že se sdělí obvinění, vyslechne se obviněný a provedou další úkony přípravného řízení předpokládané trestním řádem České republiky. Důkazní řízení však není nutné provádět znovu jen proto, že důkazy nebyly provedeny a zajištěny orgány České republiky, ale orgány cizího státu před zahájením trestního stíhání v České republice.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.10.1996

Spisová značka: 2 Tzn 163/96

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Převzetí trestního stíhání

Předpisy: 141/1961 Sb. § 383a

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona zrušil Nejvyšší soud ČR usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. 5 To 53/96, jakož i usnesení Okresního soudu v Karviné ze dne 15. 1. 1996 sp. zn. 9 T 207/95, a tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Trestní stíhání obviněného L. S. bylo původně vedeno ve Slovenské republice a okresním prokurátorem v Prievidzi na něj byla dne 30. 8. 1993 podána Okresnímu soudu v Prievidzi obžaloba pro trestné činy násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, poškozování cizí věci, porušování domovní svobody a výtržnictví podle § 197a, § 257 odst. 1, § 238 odst. 1, 2, 3 a § 202 odst. 1 trestního zákona Slovenské republiky.

Okresním soudem v Prievidzi bylo ve věci nařízeno hlavní líčení na 5. 10. 1993, k němuž se však obviněný L. S. nedostavil a svou nepřítomnost předem omluvil s tím, že je ochoten nechat se vyslechnout v České republice v Ostravě.

K žádosti Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky ze dne 7. 4. 1995 č. 1453/95 o převzetí této trestní věci Nejvyšší státní zastupitelství České republiky rozhodnutím ze dne 22. 5. 1995 sp. zn. 2 NZt 349/95 vyslovalo podle § 383a tr. ř., že se tato trestní věc přebírá.

Vyšetřovatelka Policie ČR Městského úřadu vyšetřování v Ostravě po převzetí věci opatřila na jmenovaného vyjádření Úřadu práce v Ostravě, pracovní hodnocení, zprávu o pověsti a opis rejstříku trestů a dne 31. 8. 1995 sdělila L. S. obvinění z trestných činů násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák., výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. a poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., kterých se měl dopustit ve Slovenské republice jednáním popsáním v záznamu o sdělení obvinění, který L. S. před jeho výsledkem téhož dne doručila. Po zjištění, že obviněný bydlí v okrese Karviná, byla poté věc podle místní příslušnosti předána vyšetřovateli Policie ČR Okresního úřadu vyšetřování v Karviné, který spis předložil dne 25. 10. 1995 obviněnému k prostudování. Dne 23. 11. 1995 byla na obviněného L. S. podána pro shora uvedené trestné činy okresním státním zástupcem v Karviné Okresnímu soudu v Karviné obžaloba.

Usnesením Okresního soudu v Karviné ze dne 15. 1. 1996 sp. zn. 9 T 207/95 bylo rozhodnuto, že trestní věc se podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. vrací okresnímu státnímu zástupci v Karviné k došetření. Stížnost proti tomuto usnesení, kterou podal státní zástupce, byla usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. 5 To 53/96 podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta.

Proti uvedenému usnesení podal stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti České republiky. Podle jeho názoru oba soudy porušily svými rozhodnutími zákon zejména v ustanovení § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. Vycházely totiž z názoru, že po převzetí trestní věci je nutno provést znovu celé dokazování, neboť po převzetí trestní věci nelze pokračovat v trestním stíhání v cizině, ale podané obžalobě musí předcházet přípravné řízení provedené podle ustanovení trestního řádu České republiky. Tento názor je nesprávný. V trestním řízení nebylo pokračováno, neboť L. S. bylo v České republice řádným způsobem sděleno obvinění. Pokud jde o důkazy ve věci, ministr spravedlnosti poukazuje na čl. 26 Evropské úmluvy o předávání trestního řízení, kterou jsou Česká republika a Slovenská republika vázány, podle něhož jakýkoli procesní úkon učiněný v dožadujícím státě podle jeho právního řádu má stejnou platnost v dožádaném státě, jako by byl učiněn orgány tohoto státu, za podmínky, že jeho přijetí nedá tomuto úkonu větší důkazní váhu, než má v dožadujícím státě. Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil vytýkané porušení zákona, napadená rozhodnutí zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Důvodem vrácení věci k došetření byla podle odůvodnění usnesení Okresního soudu v Karviné skutečnost, že přípravné řízení je neúplné, neboť ve věci nebyly provedeny příslušnými orgány České republiky žádné důkazy. Podle názoru okresního soudu nelze po převzetí věci z ciziny pokračovat v trestním řízení, ale je nutno provést celé přípravné řízení znovu. Důkazy provedené ve Slovenské republice, např. svědecké výpovědi a znalecké posudky, nelze použít ani k nim přihlížet především proto, že byly provedeny před sdělením obvinění. Znalecké důkazy jsou nepoužitelné, neboť nejde o znalce zapsané do seznamu znalců České republiky. S těmito závěry se ztotožnil i Krajský soud v Ostravě, když stížnost státního zástupce proti usnesení o vrácení věci do přípravného řízení zamítl.

Uvedený názor o tom, jak se má provést přípravné řízení ve věci, v níž došlo k převzetí trestního

stíhání, je nepřesný.

Především je možno souhlasit se stížností pro porušení zákona, že s ohledem na skutečnost, že došlo k převzetí trestní věci Nejvyšším státním zastupitelstvím způsobem předpokládaným právním řádem České republiky (§ 383a tr. ř.), je možno v řízení před soudem použít i důkazy, které byly provedeny a zajištěny v rámci trestního stíhání orgány Slovenské republiky. Zařazením ustanovení o převzetí trestního stíhání do trestního řádu byl do právního řádu České republiky transformován institut převzetí trestního stíhání, a to jak na podkladě mezinárodní smlouvy vícestranné nebo dvoustranné, tak i bez mezinárodní smlouvy, jen na podkladě reciprocity. Tím se postavil na právní základ postup orgánů trestního řízení České republiky při využití důkazního materiálu opatřeného orgány dožadujícího státu před předáním trestního stíhání a tedy i před sdělením obvinění v České republice. V konkrétní věci je aktem legalizujícím použití takových důkazů rozhodnutí Nejvyššího státního zastupitelství o převzetí věci podle § 383a tr. ř. Právní režim využití důkazů opatřených příslušnými orgány Slovenské republiky vyplývá v této věci z ustanovení čl. 26 odst. 1 Evropské úmluvy o předávání trestního řízení ze dne 15. května 1972 (č. 551/1992 Sb.). Česká republika i Slovenská republika jsou signatáři této úmluvy a k tomu, že budou podle této úmluvy postupovat, se zavázaly i dvoustrannou smlouvou o právní pomoci uveřejněnou pod č. 209/1993 Sb. Podle uvedeného článku Evropské úmluvy o předávání trestního řízení jakýkoli procesní úkon učiněný v dožadujícím státě podle jeho právního řádu bude mít stejnou platnost v dožádaném státě, jako by byl učiněn orgány tohoto státu, za podmínky, že jeho přijetí nedá tomuto úkonu větší důkazní váhu, než má v dožadujícím státě.

Trestní stíhání v České republice bylo v souladu s vnitřním právním řádem zahájeno sdělením obvinění a byly provedeny i ostatní nezbytné úkony spadající do přípravného řízení. Důkazy provedené a zajištěné příslušnými orgány Slovenské republiky a předané spolu s žádostí o převzetí trestního stíhání nebylo nutno s výjimkou výsledku obviněného, jehož opakování je vždy nezbytné (obviněnému musí být dána možnost vyjádřit se k novému obvinění, srov. § 92 odst. 2, § 160 odst. 1 tr. ř.), v přípravném řízení znovu provádět. Vzhledem k tomu, že trestní řády Slovenské republiky a České republiky si jsou dosud velmi podobné, nepřipadají v úvahu žádné překážky při hodnocení účinnosti opatřených důkazů, při němž je rozhodný s ohledem na ustanovení čl. 26 odst. 1 Evropské úmluvy o předávání trestního řízení právní řád dožadující strany. Zde je třeba zdůraznit, že ve Slovenské republice byly důkazy provedeny a zajištěny v první polovině roku 1993, tedy krátce po zániku České a Slovenské Federativní Republiky, v níž platil shodný právní řád pro obě její části. S ohledem na tuto podobnost a zejména historickou souvislost nebylo nutné v této věci příslušné procesní předpisy dožadující strany opatřovat, aby se s nimi mohl soud seznámit, jak je v jiných případech převzetí trestního stíhání nezbytné. Důkazy byly prováděny podle právního řádu Slovenské republiky.

Posuzováno z tohoto pohledu, v přípravném řízení byly objasněny použitelnými důkazy základní skutečnosti důležité pro rozhodnutí o vině a nebyl tedy důvod pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. Ve Slovenské republice byly již provedeny a zajištěny všechny v úvahu připadající důkazy, jak tomu ostatně nasvědčuje skutečnost, že k postoupení trestního stíhání došlo až ve stadiu řízení před soudem. Svým usnesením ze dne 15. 1. 1996 porušil Okresní soud v Karviné zákon v uvedeném ustanovení trestního řádu o vrácení věci k došetření. Krajský soud v Ostravě pak napadeným usnesením navíc porušil zákon i v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Nejvyšší soud proto vyslovil, že napadenými rozhodnutími byl ve vytýkaném směru porušen zákon ve prospěch obviněného, a jelikož rozhodoval za podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř., vadná rozhodnutí zrušil a Okresnímu soudu v Karviné přikázal, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

Pro úplnost je třeba dodat, že Nejvyšší soud přihlížel při svých závěrech i k čl. V. Závěrečného

protokolu Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (č. 209/1993 Sb., dále jen Smlouvy), která vstoupila v platnost dnem 5. dubna 1993. Podle tohoto článku se ustanovení o předávání trestního stíhání citované Smlouvy nepoužijí, jestliže trestní stíhání proti státnímu občanu jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany bylo zahájeno před nabytím platnosti Smlouvy, což by byl, pokud jde o jednání obviněného uvedená pod body 1-3 obžaloby, tento případ. Tato zásada se však vztahuje jen na ustanovení doplňující Evropskou úmluvu o předávání trestního řízení, tj. čl. 29 odst. 2 - 5 Smlouvy, zejména o zvláštní úpravu právního styku mezi justičními orgány České republiky a Slovenské republiky a problematiku posouzení uplatněných nároků na náhradu škody. Skutečnost, že se při odevzdání a převzetí trestního stíhání postupuje podle Evropské úmluvy o předávání trestního řízení, je v čl. 29 odst. 1 Smlouvy stanovena spíše proklamativně, neboť vyplývá již z faktu, že Česká republika i Slovenská republika jsou signatáři této Úmluvy. Podle ustanovení Evropské úmluvy o předávání trestního řízení je proto možno postupovat v této trestní věci ohledně všech žalovaných skutků.

Pro další řízení je však třeba mít na zřeteli, že ve věcech, ve kterých došlo k převzetí trestního stíhání, je nezbytné při provádění dokazování v hlavním líčení důsledně postupovat podle trestního řádu České republiky. Podle rozhodnutí č. 29/1983 Sb. rozh. tr., převezme-li Česká republika na žádost cizího státu na základě mezinárodní smlouvy trestní stíhání svého občana, je třeba důkazy, které byly připojeny k žádosti o převzetí trestního stíhání, v hlavním líčení provést podle pravidel trestního řádu. Protokoly o výpovědích osob připojené k žádosti o převzetí trestního stíhání proto není možno přečíst jako listinné důkazy podle § 213 odst. 1 tr. ř. Tyto osoby je nutno zpravidla vyslechnout osobně (§ 2 odst. 11 tr. ř.) a protokoly o jejich výpovědích sepsané orgány cizího státu je možno přečíst jen za podmínek § 207 odst. 2 a § 211 tr. ř.

Pokud jde o tyto podmínky, lze poukázat na rozhodnutí č. 13/1995 Sb. rozh. tr., zdůrazňující rovněž zásadu bezprostřednosti a ústnosti ve věcech s cizím prvkem. Podle jeho právní věty samotná skutečnost, že svědek je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině, nemůže vést k závěru, že jej nelze vyslechnout před soudem pro nedosažitelnost ve smyslu § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. Jestliže vyhlášená mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána, umožňuje předvolat takového svědka, je zákonná podmínka nedosažitelnosti splněna, až když je zřejmé, že se svědek na předvolání k výslechu dobrovolně nedostaví.

V této trestní věci je takovou mezinárodní smlouvou Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci a Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních (č. 550/1992 Sb.).

Při posuzování účinnosti důkazů provedených a zajištěných orgány Slovenské republiky je třeba plně vycházet ze zásady uvedené v čl. 26 odst. 1 Evropské úmluvy. To znamená, že důkazy jsou použitelné, odpovídají-li právnímu řádu Slovenské republiky. Konkrétně u otázky, zda jsou splněny podmínky pro přečtení znaleckého posudku ve smyslu § 211 odst. 4 tr. ř., to znamená, že takový posudek lze přečíst, jsou-li splněny ostatní podmínky ustanovení § 211 odst. 4 tr. ř., i když znalec nebyl poučen podle § 106 odst. 1 trestního řádu České republiky, ale bylo při opatření posudku postupováno podle příslušných ustanovení trestního řádu Slovenské republiky. Obdobně to platí i o poučení svědků a obviněného jako podmínce použitelnosti protokolů o jejich výpovědi. Znalce, který zpracoval znalecký posudek v trestním řízení ve Slovenské republice, lze rovněž vyslechnout před soudem České republiky. Skutečnost, že není znalcem zapsaným do seznamu znalců v České republice, nemůže být formální překážkou takového postupu.